

VIII. ROČENKA

KRUHU MODERNÍCH FILOLOGŮ

PŘI ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMII VĚD

ZA ROK 1964

Kruh moderních filologů při Československé akademii věd

Praha 1965

Je přirozené a spravedlivé, že přítomná ročenka Kruhu, vycházející v roce, v němž naše vědecká obec oslavila výročí 70. narozenin svého předsedy univ. prof. Dr. B o u m i l a T r n k y Dr. Sc., je věnována tomuto významnému vědci.

Vždyť náš jubilat není jen prvním a už dlouholetým předsedou Kruhu, ale je také budovatelem této vědecké společnosti při Československé akademii věd. Když v roce 1955 vyšla z této naší vrcholné vědecké instituce výzva, aby se vzkřísila činnost dalších vědeckých společností, nebo aby se založily společnosti nové za činné podpory Československé akademie věd, profesor Trnka ihned vyhověl žádosti představitelů Akademie a ujal se úkolu vybudovat ústřední celostátní společnost, ve které se měli sdružovat pracovníci, kteří se podílí na rozvoji moderní filologie v našem státě. Bez dlouhého otálení vypracoval koncepci nové společnosti a první plán činnosti. Třebaže Kruh formálně navazoval na někdejší Klub moderních filologů, prof. Trnka viděl v Kruhu především obnovenou platformu vědeckých odborných přednášek a diskusí, v kterých kdysi vynikal Pražský lingvistický kroužek, k jehož předsednictvu patřil profesor Trnka od samého založení, a jehož vědecké zásady hlásal profesor Trnka důsledně a věrně po celá ta léta. Když zanikla veřejná činnost Pražského lingvistického kroužku, profesor Trnka zejména postrádal příležitost tohoto diskusního fóra. Proto od samého začátku existence Kruhu moderních filologů kladl důraz na nutnost předem promyšleného plánu přednášek a diskusí na plenárních členských schůzích Kruhu a v užším kroužku na schůzkách jeho odborných skupin. Dost dlouho byl jistě Kruh jedinou vědeckou společností při ČSAV v okruhu společenských věd, který měl vždy plán přednášek vypracovaný rok napřed. A o to se hlavně zasloužil profesor Trnka. Příkladem pražského ústředí Kruhu následoval také Krúžok moderných filológov v Bratislavě, pobočka Kruhu v Brně a i později založené pobočky v Olomouci a v Plzni. Přítom profesor Trnka nedbal jen toho, aby se rozvíjela problematika lingvistická; v stejné míře se staral o to, aby se pravidelně dostali k slovu také literární historikové. Byl to jeho nápad, který sám realizoval, že po dobu několika let zařazoval do programu přednášek pražského Kruhu cyklus o vývoji románských a germánských literatur od dob středověkých až po dnešní dny. Tento cyklus bude dovršen v příštím akademickém roce. Je dále třeba se zmínit o tom, že často, zejména z popudu našeho předsedy, přednášeli v Kruhu zahraniční vědci. Nemenší péči věnoval profesor Trnka odborným skupinám. Tu na prvním místě třeba jmenovat jím samým založenou odbornou skupinu pro funkční jazykozpyt, která se sešla již 26. května, aby náležitým způsobem na zvláštním zasedání oslavila svého svolavatele při příležitosti jeho velkého jubilea. V této skupině pokračuje také před světové fórum lingvistů, neboť za hlavní redakce našeho jubilanta uveřejnila nejdříve r. 1957 ve Voprosech jazykoznanía a později r. 1958 také anglicky ve Philologica Pragensia úvahu o charakteristických rysech Pražské lingvistické školy. Tato úvaha byla později také pojata do sovětského sborníku o lingvistickém strukturalismu. Profesor Trnka nevěnoval však svou pozornost jen této své odborné skupině; se stejným elánem podporuje snahy ostatních skupin.

účastní se jejich schůzek, nabádá je k další činnosti. Někdy se mi zdá, že náš jubilant je nejvíce ve svém živlu, když se může účastnit odborných diskusí. To je už patrné z jeho způsobu, jakým předsedá a řídí přednáškové večery Kruhu, ať už jde o lingvistické téma jemu blízké nebo vzdálené, o tematiku z literatury anglické, německé, francouzské nebo jiné. Nestalo se, že by profesor Trnka kdy odmítl předsedat takovému večeru a vždy dovede podnítit diskusi nějakou poznámkou nebo komentářem, který vždy míří k podstatě tematiky večera a vždy svědčí o neobvyklé hloubce, šíři odborného rozhledu a myšlenkové pohotovosti našeho jubilanta.

Tolik uvádím ze svého projevu, kterým jsem jménem ústředního výboru a všech členů Kruhu moderních filologů při Československé akademii věd profesora Trnku pozdravil na slavnostním zasedání dne 2. června 1965 na půdě filosofické fakulty Karlovy university, svolaném její Katedrou anglistiky, Ústavem jazyků a literatur ČSAV a Kruhem moderních filologů. Zhodnocení jeho vědeckého díla přináší na dalších stránkách projev Doc. Dr. Jiřího Noska, CSc., a za všechny pozdravy a ocenění četných institucí a přátel v zahraničí, na zasedání pronesené, nechť tu promluví alespoň zdravotice Ústavu jazykovědy Akademie věd SSSR, jež tu nemohla být čtena, neboť ji jubilantovi odevzdala až při své návštěvě členka Ústavu profesorka V. N. Jarceva. V plném znění pak otiskujeme odpověď jubilantovu.

Tím činíme všechny členy Kruhu alespoň pasivními účastníky tohoto zasedání, jehož návštěva i ohlas byly důstojné významu předního reprezentanta slavné Pražské lingvistické školy a předsedy jedné z nejaktivnějších společenskovedních organizací při Československé akademii věd.

VILÉM FRIED

Text pozdravné adresy Ústavu jazykovědy Akademie věd SSSR
univ. prof. dr. Bohumilu Trnkovi

Глубокоуважаемый

профессор Б. Трнка!

Сотрудники Института языкознания Академии Наук СССР хотят присоединить свой голос к тем Вашим друзьям и почитателям, которые приветствуют Вас в день Вашего 70-летия!

Вы являетесь ведущим ученым Пражской лингвистической школы, ее виднейшим теоретиком. Ваши глубокие работы об аналитическом описании языков и сравнительном методе, о синхронии и диахронии в лингвистике, об омонимии, о структурной морфологии, об определении фоны и сочетаниях фоны - всегда были предметом нашего внимательного изучения.

Мы ждем от Вас, глубокоуважаемый юбиляр, новых исследований и книг и желаем Вам доброго здоровья и творческих сил!

ф. Филли

Смирнов

В. А. Торопов

В. А. Торопов

Зертман

А. Я. Федоркинт

Александров

Евдокимова

Климов

К. Кийковский

П. Такашка

М. Тупер

А. Тумин

Д. Малеев

Иванов

В. Селезнев

М. Кукаев

Селиванов

Винска

Т. Торопов

Турп

Келлер

Г. Раммелун

Селиван

Климов

В. Поляков

С. Вагнер

А. Шапов

Э. Тумин

В. Кукаев

Иванов

Тумин

Ч. Карман

Урицкая

(Slavnostní projev přednesený dne 2. června 1965 na filos. fak. Karlovy university)

JIŘÍ NOSEK

Úkol, který na mne byl vložen, je mimořádně obtížný, mám-li málo slovy vystihnout tak složitou vědeckou a lidskou osobnost, jakou je náš jubilant. Víme také všichni, že toto shromáždění je jen záminkou ke krátkému zastavení u jistého milníku na pokračující cestě. Minulost i současnost v tomto okamžiku se stýkající nás o tom ubezpečuje. Jubilant vytvořil velmi mnoho a svými schopnostmi, svým postojem k práci a svou životní svěžestí slibuje ještě mnoho dalšího. Bylo by asi pedant-
ské kreslit vývojovou linii jeho vědeckého díla, přísnou, suchou, kronikářskou diachronií zaměřenou na detaily, v nichž by zanikl celek. Navíc by to bylo v rozporu s metodologickou poučkou celostního pohledu, který jubilant zastává. Budeme proto jeho dílo i jeho dosavadní život zkoumat jako složitý a rozsáhlý mnohostranný fakt, ke kterému hodláme přistupovat z hledisek jednotlivých problémů a přínosů, jež profesor Trnka zpracovával a vytvořil.

Profesor Trnka vyšel původně z mladogramatické školy, jak ji na naší pražské universitě v prvních dvou desetiletích dvacátého století představovali jeho raní učitelé, germanista prof. Josef Janko a komparatista Josef Zubatý. Jejich školení mu poskytl pevnou jazykovou základnu, důraz na hláskoslovnou stavbu jazyka, úctu k jazykové empirii, úctu k jazykovým faktům a detailům i úctu k pevně formulované, souvislé lingvistické historii, hlubokou znalost nejstarších stadií germánských jazyků. Toto rané školení vytvořilo nutný, stálý, konkrétní, diachronní podklad, doplněk a protiváhu k pozdějšímu převládnutí jazykové synchronie.

Těžiště Trnkovy práce se však záhy přesunuje do synchronie, do fonologie, nově vznikající vědy o zvukových hodnotách jazyka. Tato věda se postupně ustavuje mezi rokem 1925—1939 a vrcholí ve funkčně strukturní jazykovědě pražské školy těsně před druhou světovou válkou. Jako nejstarší žák Viléma Mathesia stál profesor Trnka vlastně u jejího úplného zrodu; její teze se uskutečňovaly spoluprací více čs. jazykovědců, též některých zahraničních. Zásadám funkčního, strukturního jazykozpytu zůstal profesor Trnka po celý život neochvějně věren. Dílo Trnkovo je nemyslitelné bez zásad funkčního jazykozpytu pražského typu. Je pevnou součástí této názorové školy a naopak lingvistika tzv. pražské školy je nemyslitelná bez názorů a prací Trnkových.

Fonologie je obor, v němž profesor Trnka došel z čs. badatelů nejdále a pojmově a teoreticky nejhluběji. Ve fonologii také profesor Trnka nejvíce vybrousil jazykovědné pojmy, myšlení a metodu a zde také — jako první, a v Československu dlouho jediný — vypracoval již v roce 1935 úplný soustavný fonologický rozbor jednoho jazyka, totiž moderní angličtiny. Na fonologii také nejvíce rozvinul a vybrousil své logistické umění, jehož mnohokrát používal i na jazykových faktech nezvukových. Proracování lingvistické metody mu usnadnil právě materiál zvukový a to tím, že fonem význam nenese, nýbrž jej pouze rozlišuje. Je unilaterální proti jazykovým jednotkám bilaterálním, morfémům, slovům, větám, nesoucím významy a tedy nutně složitějším. Přehlednější a kvantově uchopitelnější fonologická stavba jazyka se tedy

fonologům lépe hodila k operacím a manipulacím logického řádu. Zájem o fonologickou systematiku, kterou profesor Trnka založil a propracoval, ho přivedl také k nutnosti zabývat se nejrůznějšími jinými problémy s otázkou fonémů úzce souvisejícími, problémy pozoruhodného výběru a širše: kombinatorika fonémů, variantnost, neutralizace protikladů, signalizační funkce fonémů v mezích slova i mezi slovy, postavení jazykových cizostí, účast fonémů na výstavbě slov, vztah fonémů k písmu, atd. V této oblasti jako jeden z prvních aplikoval profesor Trnka myšlenky fonologické na historický vývoj hláskosloví germánských jazyků, když podle funkčních zásad přehodnotil např. zákony Grimmovy a Vernerův i velké vokálové posunutí středoanglické a novoanglické. Tím jednak překlenul zdánlivou propast mezi jazykozpytem synchronním a tradičním jazykozpytem historickým, jednak vyvrátil námitky odpůrců tehdy nových myšlenek, jako by jazyková synchronie byla svou podstatou něco statického a ahistorického, co vylučuje jakýkoli pohyb a dynamismus a je tedy v rozporu s vývojem rázem jazyka. Profesor Trnka se domnívá, že strukturální jazykozpyt není zaměřen protihistoricky (*Slovo a Slovesnost* 10, 1947–8, s. 77), nýbrž spojuje synchronii a diachronii ve dvě doplňující se poloviny jediné a téže metody.

Druhým, jaksi protilehlým pólem jeho vědeckého myšlení je syntax, v níž vlastně začíná v r. 1924 svým pojednáním o vývoji vazby TO HAVE; o syntaxi také napsal své nejrozsáhlejší práce, např. svůj habilitační spis *Syntaktická charakteristika řeči anglosaských památek básnických* (1925), dále spis *The Syntax of the English Verb from Caxton to Dryden* (1930), po válce přeložený do japonštiny, a konečně *Rozbor současné spisovné angličtiny III* (1956). Syntax se v Trnkově díle stále vrací jako starý přítel, u něhož se ověřuje správnost postupu a platnost vývodů v jiných jazykových plánech. Jako i jinde, i ve skladbě přinesl jiné myšlenky a odhalil nové vztahy (o videch, 1928, 1929), o poměru morfologie a syntaxe (*Peut-ou poser*, 1948), o slovech autonomních a syntagmatických (1960). Ve vztahu k syntaxi také definoval slovo jako nejmenší, fonémy realizovanou významovou jednotku, schopnou přemístění ve větné souvislosti (*Morfologické protiklady*, 94, *O vědeckém poznání* 1958, též *Autonomous and Syntagmatic Words*, 1960, 761).

V poválečné době zaměřil svou pozornost na morfologii, jejíž funkční pojetí a analýzu formulovanou v protikladech vypracovával v 50. letech jako první badatel pražské funkčně strukturální školy, i když náznaky této koncepce jsou starší (*Some Thoughts on Structural Morphology, Charisteria* 1932). Zde nejoriginálnější — a to navíc proti názorům starším a názorům jiným — je jeho myšlenka, že slovní druhy jako funkční jednotky jsou složeny z jistého svazku relevantních (morfologických) vlastností a jimi jsou schopny účastnit se vzájemných protikladů. Slovní druh v tomto světle je jakési analogon fonémů. K této myšlence profesor Trnka vlastně dospěl promítnutím stavby fonémů do dimenze slov. Je to postup, který má velmi široké uplatnění především v jazycích flektivních, jejichž slovní druhy vládnou trsem morfémů nadaných odlišitelnými kategoriálními významy. V této souvislosti ještě připomeňme, že otázkami morfologickými se profesor Trnka obíral již dávno, třebaže jeho názory např. na morfologickou analogii a homonymii dozrály až v 50.–60. letech. S ohledem patrně na angličtinu, a jiné ide. jazyky učinil profesor Trnka z morfologie jakousi ústřední oblast jazyka, stojící mezi fonologií na straně jedné a syntaxi na straně druhé.

Ve snaze o přesnější a adekvátnější zobrazení jazykové skutečnosti překročil v poslední době — tak jako i jiní lingvisté domácí a zahraniční — k rozdělení oblasti věty a oblasti promluvy, u *Mathesia* ještě tvořící jednu oblast, vědom si toho, že promluva je nejreálnější, bezprostřední projev jazyka. V ní jsou všechny nižší plány obsaženy naráz a přitom se lingvistům dává možnost odhalit a uznat její systémový ráz. Tím se vlastně popírá myšlenka nereálného protikladu mezi jazykovým systémem (fonologií a gramatikou) na straně jedné a nesystematickými jaksi realizacemi v individuálních promluvách na straně druhé. Tímto krokem vlastně profesor Trnka odmítá zavádějící Saussurovu dichotomii langue: parole a rozšiřuje pole systémového

vého fungování jazyka. Podle jeho mínění se v promluvě jazyk projevuje zcela konkrétně a jednoznačně, kdežto všechny ostatní jazykové plány (fonologický, morfologický, syntaktický) a jejich konstitutivní jednotky (fonémy, morfémy, slova a věty) jsou již produkty lingvistických abstrakcí z konkrétních promluv. Tímto metodologickým krokem uznal profesor Trnka větu jako svébytný systémový prvek, starším bádáním ze systému vylučovaný a dal plasticitěji vyniknout specifice jazykové promluvy, do níž mimo jiné klade nejnověji také tzv. aktuální členění.

Náš dosavadní výklad nám dostatečně naznačil, že profesor Trnka chápe jazyk jako systém, jako soubor dílčích jazykových plánů (podsystémů). Tím však nikterak nechce trhat spojitosti mezi nimi, neboť — abych užil jeho slov — „ačkoliv jsou tyto plány autonomní, neměl by jeden bez druhého smysl“ (SaS 9, 1943, 62). Navíc pak pojem systému doplňuje pojmem jazykového prožívání, „jímž se takový systém stává dynamickým a tedy schopným vývoje v čase a prostoru“ (SaS 9, 1943, 64). „Prožíváním se stává složitý intelektuální nástroj jednoduchým organismem, bez prožívání by složky jazyka neměly schopnost zesilovat a zastupovat se navzájem.“ (SaS 9, 1943, 65, též SaS 10, 1947—48, 79). Oba momenty musí být nutně ve vzájemném vztahu, poněvadž jazyk bez prožívání by byl jen neměnným systémem relací zbavených možnosti vývoje, jazyk bez momentu hodnot logického řádu jen kupením neanalyzovatelných projevů zvukových“ (SaS 10, 1947—48, 79). Z těchto východisek pak definoval jazyk jako „systém vztahů a prožívání tohoto systému v kolektivním i individuálním vědomí mluvčích“ (SaS 9, 1943, 68). Jazyk je podle něho „systém znaků napjatých k jistým účelům, měnící se podle osy časové i prostorové, a zákony, k nimž docházíme, mají proto časové i prostorové omezenou platnost“ (SaS 10, 1947—48, 77). V jistém kontrastu ke svému učiteli prof. Mathesiovi je Trnkovi předmětem jazykového bádání empirická skutečnost jazyková, nikoliv subsistující danost lidského myšlení.

Profesor Trnka naplnil svým dílem tezi, že jazyk tvoří celek, i když analyzovatelný v části, jež navzájem fungují, tvoří jistý řád, jistou hierarchii, působí podle svých dílčích, často specifických zákonů, a že jazykový celek není jen mechanickým součtem částí v celku obsažených. Svým vědeckým dílem profesor Trnka vědomě buduje abstraktně formulovatelné lingvistické metody použitelné i v rozbořech jiných jazyků než angličtina nebo čeština. Ve svém úsilí po systému a metodě nemá u nás profesor Trnka důsledné obdoby. Jako jeden z mála našich jazykovědců usiluje o co nejobsaáhlejší, nejúplnější jednotnou teorii celého jazykového systému. Jeho nevyřčenou zásadou je, že badatel pracuje tím odpovědněji, čím více je si vědom své racionální metody a čím přesněji dovede pojmy, jež zkoumá nebo jimiž pracuje, formulovat. Podle něho má být zásadou vědcovou uvědomělé a důsledné používání racionálních metod logicky fundovaných. Jazykovědná teorie profesora Trnky usiluje o jednotný, binárně formulovaný výklad a pracovní předpokládá stejnou či podobnou stavbu pro více méně všechny jazykové plány, jistý isomorfismus. Podle něho pak jazykový plán vyšší je realizován plánem nižším podle zákonů plánu nižšího. Jeho pojetí lingvistické teorie je v podstatě dualistické: vidět a rozeznávat jazykové jevy ve vztazích, jeden na pozadí druhého, a to jak ve vztazích systémových, asociativně, paradigmaticky, vyvázané z promluvy, tak i ve vztazích syntagmatických, v aktuálním výskytu v textu, v sousedství s jinými jednotkami.

Je málo dílčích jazykovědných disciplín, do nichž by byl nezasáhl. Pojednává o mluvnici v historickém, stejně jako v synchronickém pohledu, o sémantice, o jazykové stylistice, stejně jako o literární historii, o jazykové správnosti i o českém pravopisu a ortoepii, o lingvistické typologii, o lingvistické statistice, kterou k nám uvedl, i o základech těsnopisu, budovaných na fonologii. Vedle teoretických pojednání píše i řadu učebnic takřka všech moderních germánských jazyků s výjimkou němčiny a islandštiny. Je to v souladu s jeho myšlenkou, že se vědní obor jazyka posune rychleji kupředu, napíše-li se jeho vědecky fundovaná učebnice. Svě univerzitní přednášky uveřejňuje stále jako skripta, z nichž některá jsou vlastně skrytými originálními vědeckými monografiemi, jež by si zasluhovaly řádného vydání tiskem.

Tyto úvahy nás přiblížily k otázce praxe v díle tohoto významného abstraktního teoretika. Praxi nechápe profesor Trnka jakoby v protikladu k teorii, nýbrž jako pevnou součást a cíl teorie, jako jeden její konec. V tom je patrně vysvětlení jeho stále, mathesiovské snahy předávat, pohotově se dělit o znalosti s jinými, se svými žáky, studenty, všemi lidmi. Mocnou vzpruhou k tomuto aktivnímu, agilnímu, nesobeckému, celostnímu chápání vědy a potřeb společnosti je mu vědomí, jež patrně nikdy nahlas nevyšlo, ale v praxi provádí, že vědecké poznání je proces přesně a závazně formulovaný přesně delimitovanými pojmy, že přesnost a pružnost pojmu se nevylučují, avšak spíše se navzájem doplňují. Učení svých učitelů nepovažoval za nějakou nepřekročitelnou hranici lingvistického poznání, za něco absolutně daného a konečného, nýbrž spíše za výzvu k další trpělivé práci, za odrazový můstek k dalším výbojům pokračujícího poznání jazykové skutečnosti, jež se mění a jež ani v synchronii není teoreticky dosud zvládnuta. V této dosud nepoznané a dále postupující skutečnosti je pak ještě místa dost pro odhalování faktů nových i pro nové názory, jež je vysvětlují. Pro obojí měl profesor Trnka vždy porozumění a respekt. Je si vědom toho, že odlišné vědecké názory jsou potřebí k tomu, aby se mohly vystitnout nové aspekty zkoumaného jevu, který nelze ochuzovat o jeho inherentní složitost. Ve svém životě usiloval a usiluje o vládu nad poznáním, vládu nad sebou samým, nikoliv o vládu nad lidmi.

Kdybychom se pokusili — v souladu s intencemi jubilanta — o jeho definici, řekli bychom, že je to po všech stránkách pokrokový vědec a občan, organicky spojující anglickou filologii s obecním jazykozpytem strukturního a funkčního směru, badatel, který vědomě navázal na učení svého učitele Viléma Mathesia, jež — dívaje se vždy vpřed — svérázně a důsledněji rozvinul a pojmově precizoval. V jeho díle je mezi oběma složkami, anglistickou a obecně jazykovědnou, neustálé inspirování a předávání, jejich hranice je dynamická. Tyto dvě podvojně, úzce spolupracující vědy u něho nabývají občas podoby vztahu materiálu a metody. Čerpaje z metod moderní logiky a máje pozoruhodnou znalost lidské psychologie, budovanou v praxi na gentlemanké důvěře v lidi, vyniká profesor Trnka též zájmy ne jen úzce anglistickými a lingvistickými, ale i zasvěcením do evropských literatur a filosofie, hlavně středověké a renesanční. Svou veškerou životní činnost chápe profesor Trnka jako každodenní realizaci společenské odpovědnosti. Jeho dílo není mechanické navrstvení rovin, ale složitě se prolínající pohyblivý proces.

Vedle své rozsáhlé činnosti teoreticko-vědecké, školské a pedagogické se profesor Trnka významně podílí také na pracích vědecko-organizačních.

Co se jeho dalšího života týče, jsem přesvědčen, že profesor Trnka nebude dále dělat nic jiného než to, co dělal dosud, totiž znovu promýšlet staré a měnit je v nové, podněcovat a popohánět nové myšlenky vpřed a věřit lidem i přes jejich nedostatky, slabosti a chyby. Jeho lidský a vědecký profil, který jsme zde nastínil, je nutně neúplný a nevystihuje celého člověka, a doufám, že bude zasvěceněji doplněn řečníky dalšími. Toto shromáždění je nám příležitostí, abychom mu v této slavnostní pause přáli do mnoha dalších let vše dobré, zdravé, úspěšné a konstruktivní, jež tak pozoruhodně započal a rozvinul. *)

*) Bibliografie prací profesora Dr. B. Trnky, sestavené Doc. Dr. J. Noskem, jsou uveřejněny: 1) „Soupis prací univ. prof. PhDr. Bohumila Trnky“ (u příležitosti jeho 60. narozenin) v Časopise pro moderní filologii 37, 1955, 105—113; 2) *Bibliography of Professor Bohumil Trnka's Work Published in the years 1955—65* ve *Philologica Pragensia* 8 (47), 1965, (dvojičíslo na počest Prof. Trnky); 3) „Soupis uveřejněných prací univ. profesora Dr. Bohumila Trnky“ ve Sborníku prací věnovaných prof. Trnkovi jeho žáky a přáteli — *ACTA UNIVERSITATIS CAROLINAE* 1965 - *Philologica* 3, Prague Studies in English 11.

DĚKOVNÝ PROJEV UNIV. PROF. DR. BOHUMILA TRNKY
PŘEDNESENÝ 2. ČERVNA 1965

Cítím se poctěn a dojat vaší srdečnou účastí v mém životním jubileu a má první slova musí být výrazem hluboké vděčnosti. Mé díky náleží především členům katedry anglistiky této fakulty. Ústavu jazyků a literatur Československé akademie věd a Kruhu moderních filologů, katedrám moderních jazyků všech našich universit, všem jednotlivcům, bývalým i jsoucím posluchačům, jakož i zástupcům našich i zahraničních vědeckých institucí, kteří poctili svou přítomností.

Slova, jimiž zvláště docent Dr. Jiří Nosek zhodnotil tak lichotivě můj příspěvek k naší jazykovědné práci, vybavila mi řadu vzpomínek na minulá události, na osoby, které jsem viděl po dobu delší než 40 let přicházet a bohužel i odcházet z této fakulty, i na má studia na gymnáziu a na naší fakultě. Připomínají mi i přehavost lidských let, kterou již jistý anglosaský stařec přirovnával jednomu letu vlaštovky. Nemohu téměř věřit tomu, že uplynulo již sedmdesát let od mého zrodu v klidné výšce Kletečné, která jakoby nedotčena ruchem doby dosud dříme mezi lesnatými stráněmi, jimiž se prodírá klikatým tokem říčka Želivka. Znáte ji jistě z Hamzova románu „Šimon kouzelník“ pode jménem Zálezl. Dosud stojí v ní Hamzův rodný mlýn i náš starý kletecký dvůr, vtisknutí do mé paměti ve stavu, v němž byl počátkem tohoto století. Všechny tyto vzpomínky mají pro mne téměř symbolickou hodnotu jako obraz předválečného venkova na Vysočině a zároveň slunného mládí mého i mých tří bratrů. Jeho pokračování — od mého desátého roku — se dalo již v Praze, kde jsem maturoval na klasickém gymnáziu žižkovském spolu s profesorem Josefem Dvořákem a pak studoval moderní filologii na této fakultě, které jsem zůstal i nadále věrný jako docent (od r. 1925) a profesor. Zevně zdá se můj životní běh celkem klidný — přispělo k němu i šťastné soužití s láskyplnou ženou — ale s kolika změnami, jež se za tu dobu udály a komplikovaly postup našeho kulturního i morálního vyspívání, jsme se musili subjektivně vyrovnávat!

Znáte jistě všichni ony převratné události kolem obou světových válek jako data nedávne historické skutečnosti, ale mladší z vás jste mnohí z nich sami neprožili. Prožívání vede však k plnému zhodnocení a k nedogmatickému psychologickému vyrovnávání se se skutečností a objektivní data činí citově nabitou realitou. Možnost prožívání je právě výhoda dlouhého věku: léta, která plynou, vám rozevírají stále větší časové dimenze, jako Simeonu Stylitovi poskytoval stále širší pohled do prostoru jeho do výšky rostoucí sloup. Prudké tempo změn, k nimž došlo v tomto století nejen ve společenských oblastech, nýbrž i v užších mezích vlastního oboru, nutilo nás také k hlubším úvahám o příčinných souvislostech a k nedogmatickému vyrovnávání se se skutečností a budilo touhu jít ke kořenům myšlení a věci a dojít k strukturální zákonitosti pevnými noetickými kritérii ověřitelnými rozumem a skutečností. V tom i ve svém oboru jsem hledal poučení, kdekolí jsem je mohl nalézt, především u svých výborných učitelů této fakulty, jakým byl Vilém Mathesius, můj předchůdce na stolici anglistiky, který mě uvedl do studia anglické filologie a byl mi vždy otcovským rádcem, germanista profesor Josef Janko, komparatista a slavista Oldřich Hujer, indolog a slavista profesor Josef Zubatý, orientalista Rudolf Růžička, mimo tuto fakultu pak historik české reformace Ferdinand Hrejsa a romanista Karel Skála, který stejně jako Vilém Mathesius vstúpil mi bezpodmínečnou úctu k faktům a důvěru k samostatnému hledání nových cest. Jim všem vděčím za vše dobro, které mám, a čtu-li Shakespeara, že „dobro je často pohřbeno s jejich kostmi“, vím, že neplatí tato věta o české anglistice a anglistech. Mnoho poznatků jsem získal i od členů Pražského lingvistického kroužku, založeného Mathesiem r. 1926, Kruhu moderních filologů, i od svých bývalých posluchačů. „Geraskó pollá didaskómenoσ kai didaskón“ mohl bych říci v částečné shodě s jistým řeckým filosofem. S názory a novými poznatky, které jsem shledal objektivně správnými, jsem se nikdy netajil, spíše jsem se snažil podělit se s nimi se všemi, nepředpokládaje souhlas nýbrž raději nesouhlas, který podněcuje, ježto teorie, s kterou všichni bez diskuse souhlasí, je

vždy podezřelá z chyby nebo je irrelevantní. Snad jsem se cítil neomylným za svých mladších let po úspěšné maturitě z řečtiny, ale neomylnost patří k výsadám mládí, kterých pozbývá stáří. S rostoucí skutečností přicházíme na starou pravdu, že vědění stoupá jen tím, že pracuje na něm mnoho badatelů ve vzájemné součinnosti a kontrole srozumitelným jazykem.

Kdyby se mne nyní někdo tázal, čím bych se chtěl stát, kdybych byl postaven před novou volbu své činnosti, odpověděl bych, že bych si znovu zvolil filologii. Řeč má ústřední postavení v systému společenských věd, má nejpřesnější metody stýkající se s logikou a matematikou, vyvíjí se v čase i prostoru a lze ji i interně prožívat. Její studium, stejně jako studium kulturních hodnot a disciplin na ní založených, přispívá i k mezinárodnímu dorozumění. Jazyky sice rozdělují lidi již od kolébky, ale jazykověda sblízuje lidstvo tím, že hledá společné zákony v různosti a srovnáváním jazyků obohacuje nás o různá řešení a pojetí lidských problémů a lidského úsilí. Cílem jazykozpytné práce je objevení zákonitosti, dosažitelné logicky nespornou analýzou celkové spojitosti a úplnosti faktů bez oklik a postranních koncesí. I když se ukáže nutnost korektury našich formulací, domnívám se spolu s Grammontem a Jakobsonem, že zákon, který potřebuje doplnění, je vždy užitečnější než vůbec žádný zákon.

Nechci nadužívat dalším povídáním vaší trpělivosti a končím stručnou výzvou mladým adeptům, výzvcu, jejíž obsah je výsledkem zkušenosti:

Milujte své métier, ježto láska k zvolenému povolání je síla a vrchol lidského štěstí, které neklame. Statečnost vašeho ducha nebude tkvít v tom, že ovládnete nekonečno a veškerenstvo, nýbrž v tom, že se ve svém vědním úseku budete moci proti němu udržet. Sedmdesátiny nebudou vám pak prahem odpočinku, nýbrž odrazovým můstkem k další činnosti a součinnosti s vašimi spolupracovníky a nástupci.

ZPRÁVA O ČINNOSTI KRUHU MODERNÍCH
FILOLOGŮ PŘI ČSAV ZA ROK 1964

I. PŘEDNÁŠKOVÁ ČINNOST

A) Přednášky konané v Praze

6. 1. 1964 Univ. prof. Dr. Pavel Trost:
Jakob Grimm (4. 1. 1785—20. 9. 1863). Ke Světovému kulturnímu výročí u příležitosti 100 let od Grimmova úmrtí.
13. 1. 1964 Ludvík Václavěk CSc.:
Weiskopfvův pokus o renesanci literární anekdoty.
(Publ. pod názvem „F. C. Weiskopf als Erneuerer der deutschen literarischen Anekdote“, Philologica Pragensia 1965).
20. 1. 1964 Ludmila Rozkocová:
Systemizace slovní zásoby pro potřeby vyučování cizím jazykům.
(péčí odb. skupiny pro metodiku vyučování cizím jazykům).
27. 1. 1964 Dr. Vladimír Hořejší, CSc.:
Relativní chronologie a strukturální jazykozpyt.
(péčí odb. skupiny pro funkční jazykozpyt).
(Publ. pod názvem „Chronologie relative et linguistique structurale. Quelques remarques à propos d'une grammaire historique structurale“ v *Travaux linguistiques de Prague 1* (1964), str. 107—109.
„Několik poznámek k strukturalistickému pojetí historické mluvnice“ vyjde rumunsky ve sborníku na počest akad. A. Rosettiho v Bukurešti.
10. 2. 1964 Radko Kejzlar, CSc.:
Skandinávská literatura na přelomu 19. století.
17. 2. 1964 Doc. Ian Milner M. A.:
Anglická literatura na přelomu 19. století.
24. 2. 1964 Doc. Dr. Zdeněk Stříbrný Dr. Sc.:
Stav současného literárněvědného bádání v USA.
(péčí odb. skupiny pro literárněvědnou metodologii).
2. 3. 1964 člen koresp. ČSAV Dr. Karel Krejčí, Dr. Sc.:
Secese a dekadence v románu na přelomu století.
9. 3. 1964 Dr. Josef Michl, CSc.:
K současným tendencím jazykového vývoje v Norsku.
16. 3. 1964 Eduard Beneš, CSc.:
K otázce větných vzorců v němčině.
23. 3. 1964 univ. prof. Dr. Otakar Novák CSc.:
Panoráma francouzské literatury na přelomu 19. století.
6. 4. 1964 univ. prof. Eduard Goldstücker:
Literatura sjednoceného Německa.

13. 4. 1964 univ. prof. Dr. František Kalda:
Některé problémy nizozemského hláskosloví.
(Publikováno v Trnkově sborníku pod názvem „Zur Frage der niederländischen Diphthonge“ „Acta Universitatis Carolinae, Philologica 3, Prague Studies in English XI. 1965)
20. 4. 1964 Doc. Dr. Otto Ducháček, CSc.:
Homonymie a polysémie.
(Publ. pod názvem „L'homonymie et la polysémie“ ve Vox romanica 21, 1, str. 49–56)
4. 5. 1964 Dr. Ivan Lutterer:
Německo-slovanská styčná oblast ve světle dnešního onomastického bádání.
(Některé části vyjdou ve stati „Česko-německé jazykové styky v toponymii“ v Onomastica Slavogermanica v Lipsku 1968.)
11. 5. 1964 Prof. Yerko Moretić (Chile — Bratislava):
Literatury Jižní Ameriky koncem 19. století.
18. 5. 1964 Doc. Dr. Vladimír Stupka, CSc.:
Problematika českých překladů z díla Paula Verlaine.
(Publ. pod názvem „Autour des traductions de Paul Verlaine. Remarques sur quelques adaptations tchèques de ses poèmes“ v Études romanes de Brno, I, 1965.)
8. 6. 1964 Doc. Dr. Antonín Zatloukal:
Technika Stendhalových románů.
5. 10. 1964 Dr. Vladimír Hořejší, CSc.:
Jmenné výrazy v moderní francouzštině a jejich determinanty.
(Bude publ. v Philologica Pragensia 1966 č. 1 francouzsky)
12. 10. 1964 univ. prof. Dr. J. O. Fischer, DrSc.:
Alfred de Vigny a problém interpretace romantismu.
(Publ. v čas. Cizí jazyky ve škole 1964/65 č. 6 a 7.)
19. 10. 1964 Dr. Theodor Schwarz (Curych — Bratislava).
Hlavní etapy vývoje současné švýcarské literatury.
9. 11. 1964 univ. prof. Dr. František Kalda:
Současný vývoj nizozemské flexe substantiva.
16. 11. 1964 Dr. Jaroslav Minář, CSc.:
Prévostův svět skutečnosti a úniku. (Podstata odcizení, anonymity sil a j. aspektů v Prévostových románech.)
(Publ. pod názvem „Odcizení, osudovost, nutnost a jejich podstata v románech abbého Prévosta“ v Philol. Pragensia 1965, 1, str. 53–71)
23. 11. 1964 Dr. Miroslav Renský, CSc.:
Současná britská anglistika.
(Publikováno pod názvem „Tři rozsáhlé projekty výzkumu angličtiny“ a „Teoretické úvahy v britské lingvistice“ v Jazykovědných aktualitách Zpravodaj Jazykovědného sdružení při ČSAV I/1965.)
7. 12. 1964 Doc. Dr. Vilém Friedl:
K problematice vysokoškolské přípravy učitelů jazyků.
(Bude publ. ve Sborníku pedagogické fakulty Karlovy university v r. 1966.)
14. 12. 1964 univ. prof. Eduard Goldstücker:
Německá literatura mezi dvěma válkami.

B) Přednášky konané v Brně

16. 1. 1964 Doc. Dr. Otto Ducháček:
Morfematická a sémantická atrakce.
(Publ. pod názvem „L' attraction lexicale“ v Philol. Pragensia 1964,
7, 1, str. 65–76.)
27. 2. 1964 univ. prof. Dr. Leopold Zatočil:
Rozbor desavského deníku po stránce jazykové a literární.
5. 3. 1964 Doc. Dr. Jan Firbas, CSc.:
K otázce tzv. východiska výpovědi.
(Publ. ve Sborníku prací fil. fak. brněnské university řada 14/1965,
A 13.)
19. 3. 1964 Lubomír Bartoš:
Problémy kubánské španělštiny.
(Publ. ve Sborníku prací fil. fak. brněnské university, řada A 13.)
31. 3. 1964 univ. prof. Dr. Otakar Novák, CSc.:
K metodologii problematiky vývoje francouzské literatury na přelomu
19. a 20. století.
7. 5. 1964 univ. prof. Dr. Karel Štěpaník, DrSc.:
Romantická kritika Shakespearových dramát.
21. 5. 1964 Doc. Dr. Pavel Petr, CSc.:
Franz Kafka dnes.
22. 10. 1964 Doc. Dr. Vladimír Stupka, CSc.:
Cesty a výhledy francouzsky psané nové literatury africké.
(Publ. pod názvem „Některé problémy francouzsky psané literatury
africké“ ve Sbírce přednášek Krúžku moderných filolůgův v Brati-
slavě 1965.)
19. 11. 1964 Dr. Jessie Kocmanová CSc.:
Estetické názory Williama Morrisa a jejich význam pro dnešek.
3. 12. 1964 Doc. Dr. Ján Šimko:
K pramenům Shakespearova Timóna Athénskeho.
(Publ. ve Sborníku FFUK pod názvem „Timón Aténský a Seneca“.)
17. 12. 1964 Eva Spitzová:
O syntagmatických polích v moderní španělštině.
(Bude publ. ve Sborníku prací fil. fak. brněn. univ. A 13 1966 pod
názvem „Los campos sintácticos en el español moderno“.)

C) Přednášky konané v Olomouci

9. 4. 1964 Dr. Vladimír Hořejší, CSc.:
K některým problémům strukturální lingvistiky.
29. 4. 1964 Dr. Jaroslav Schejbal:
Pojetí zla v Shakespearových tragediích. (Pořádáno ve spolupráci
s LVS.)
12. 11. 1964 Eduard Beneš, CSc.:
Pedagogický experiment při vyučování cizím jazykům.
(Publ. v časopise „Cizí jazyky ve škole“ 8, 1964–5, str. 300–306,
346–353.) (Pořádáno ve spolupráci s JS.)

D) Prednášky konané v Bratislavě

21. 1. 1964 Anton Popovič, CSc.:
Slovenský blankvers.
(Publ. v Litteráriách VIII, Z historickej postiky II, Bratislava 1965.)
28. 1. 1964 Viola Cigerová:
Stav a problematika diderotovských štúdií.
(K 250. výročiu narodenia.)
18. 2. 1964 Doc. Dr. Ján Števček CSc.:
Význam teórie literatúry pre štúdium literárnych dejín.
10. 3. 1964 Ludovít Garaj:
Madáchova „Tragédia človeka“.
17. 3. 1964 Univ. prof. Dr. Otakar Novák CSc.:
Niektoré metodologické problémy štúdia dejín francúzskej literatúry
vo svetle sovietskej vedy.
24. 3. 1964 Dr. Ján Mihál:
Germanizmy v slovenčine.
31. 3. 1964 Doc. Dr. Ida Rochowanská:
O možnosti uplatnení vätých vzorcú v angličtině na našich školách.
(Publ. ve Sborníku Krúžku moderných filológov v Bratislavě, v tisku.)
14. 4. 1964 Univ. prof. Dr. Milan Pišút:
Z problematiky porovnávacích literatúr.
21. 4. 1964 Jaroslava Pašiaková:
Výsledky výzkumu v oblasti kultúrnych vzťahov čs. maďarských
v období medzi dvoma svetovými vojnami.
5. 5. 1964 Doc. Dr. Ján Šimko:
Shakespeare.
(K 400. ročnému výročiu narodenia.)
12. 5. 1964 Univ. prof. Dr. Josef Vachek, DrSc.:
K problematice gramatického rodu v angličtině.
(Publ. pod názvom „Notes on Gender in Modern English“ SPFFBU
A 12, 1964, str. 189—194.)
19. 5. 1964 Dr. Emil Skála CSc.:
O vzniku spisovné němčiny.
29. 9. 1964 Doc. Dr. Tomáš Pardel:
Psychofysiologické mechanizmy čítania a písania.
(Bude zahrnutá do monografie „Písaná reč a jej poruchy“. Vyjde
v r. 1966.)
6. 10. 1964 Doc. Dr. Ján Šimko:
Timón Aténský a Seneca.
(Publ. v Philol. Pragensia 8 (47), pod názvom „King Lear and
Timon of Athens“.)
13. 10. 1964 Dr. František Tichý:
Najnovšie štádium problému „Ackermanna“.
(Bude publ. v rámci pojednání „Johann von Saaz. Ein Beitrag zur
„Ackermann Problematik““.)
3. 11. 1964 Libuše Dušková, CSc.:
K některým otázkám jazykové morfologie a syntaxe současné angličtiny.
(Publ. pod názvom „On Some Disputed Points in the Use of Pronouns
in Present-Day English“ ve Philol. Pragensia 8 (47), 1965, sborníku
Trnkové.)

10. 11. 1964 Doc. Dr. Otto Ducháček ČSc.:
K otázkám systému v sémantice.
(Bude publ. pod názvem „Quelques remarques sur la sémantique linguistique et sur son évolution“ ve Wissenschaftliche Zeitschrift der Ernst-Moritz-Arndt-Universität in Greifswald ve franc. znění; v českém znění ve Sbírce přednášek Krúžku mod. filol. v Bratislavě.)
24. 11. 1964 Doc. Dr. Ján Kocka:
Znak, význam, pojem.
1. 12. 1964 Dr. Jessie Kocmanová CSc.:
The Aesthetic Opinions of William Morris and their Significance for Today.
8. 12. 1964 Doc. Dr. Pavel Petr, CSc.:
Problémy současné socialistické epiky v NDR.
(Bude publ. pod názvem „Gestaltungsprobleme im heutigen Roman der DDR“ v Philol. Pragensia.)
15. 12. 1964 Antónia Šefránková:
Lion Feuchtwanger.
(Publ. jako doslov k slovenskému překladu románu Úspech ve Slov. vyd. polit. lit. 1965.)

II. PŘEDNÁŠKY ZAHRANIČNÍCH HOSTŮ

A) Přednášky konané v Praze

1. 4. 1964 Univ. prof. Leon Howard, Los Angeles:
Shakespeare and the Imagination of Herrman Melville.
2. 4. 1964 Univ. prof. Leon Howard, Los Angeles:
American Cowboy Songs and Cowboy Lingo.
20. 4. 1964 Prof. Robert Escarpit, Bordeaux:
O humoru a některých otázkách sociologie literatury.
(pořádáno ve spolupráci s Literárněvědnou společností.)
5. 5. 1964 Prof. Dr. Marcel Cohen, Paříž:
Démystification de la grammaire française.
14. 5. 1964 Prof. Vittore Branca, Padova:
Decameron, la „Commedia Umana“ nel autunno del Medioevo.
15. 5. 1964 Prof. Vittore Branca, Padova:
Dante nel settimo centenario della sua nascita.
19. 5. 1964 Prof. Dr. R. Besthorn, Greifswald:
Jean Meslier als Begründer des französischen Materialismus und Atheismus des 18. Jahrhunderts.
(pořádáno ve spolupráci s Filosofickou jednotou.)
20. 5. 1964 Prof. Dr. R. Besthorn, Greifswald:
Textkritik im Dienste der Aufklärungsforschung unter besonderer Berücksichtigung Holbachs.
(pořádáno ve spolupráci s Filosofickou jednotou.)
21. 5. 1964 Prof. Michio Kišimoto, Ósaka (Japonsko):
Diachronie a synchronie.
22. 5. 1964 Michel Décaudin, Toulouse:
Apollinaire en Bohême.
(pořádáno ve spolupráci s Literárněvědnou společností.)

3. 6. 1964 Zamfira Mihailová, Jasy (Rumunsko):
Poznámky k lexikálnímu systému v jazyce.
(pořádáno ve spolupráci s Jazykovědným sdružením.)
12. 6. 1964 Univ. prof. Karl Ludwig Selig, Austin (Texas):
O současném stavu románské filologie v USA.
22. 6. 1964 Univ. prof. Werner Winter, Austin (Texas):
Nové výsledky srovnávacích studií indoevropských, zvláště v oblasti tocharštiny.
(pořádáno ve spolupráci s Jazykovědným sdružením.)
10. 6. 1964 Prof. Raoul Husson, Francie:
Phénomènes physiques pharyngo-buccaux de la fonction des voyelles.
(pořádáno ve spolupráci s Jazykovědným sdružením.)
28. 9. 1964 Doc. Dr. Adalbert Dessau, Rostock:
Cesty vývoje realistického románu v Latinské Americe se zvláštním zřetelem k Mexiku.
1. 10. 1964 Doc. F. S. Narkirier, CSc., AN SSSR, Moskva:
Počátky socialistického realismu ve Francii.
26. 10. 1964 Univ. prof. Dr. Hans Neumann, Göttingen:
Jelängerjelieber — zur Geschichte der Proportionsätze.
2. 11. 1964 Doc. Dr. Horst Bien, Greifswald:
Velké postavy norské literatury.
23. 11. 1964 Univ. prof. Philip Durham, Los Angeles:
Americký kovbojský román.
24. 11. 1964 Univ. prof. Philip Durham, Los Angeles:
Americká detektivka.
24. 11. 1964 Univ. prof. Dr. Radovan Vidovič, Split:
Dantova Božská komedie v srbských a charvátských překladech.
16. 12. 1964 Univ. prof. Kenneth Muir, Liverpool:
Christopher Marlowe. (K 400. výročí narozením.)

B) Přednášky konané v Brně

18. 5. 1964 Prof. Michio Kišimoto, Ósaka (Japonsko):
O romanistice na japonských univerzitách.
23. 10. 1964 Dr. Walther Pollatschek, Berlín:
Die Entwicklung der Dramatik und des Theaters in der DDR.
5. 11. 1964 Doc. dr. Horst Bien, Greifswald:
Ibsens und Björnsons Verhältnis zur Romantik.
11. 12. 1964 Prof. Dr. Helmuth Draws-Tychsen, Pappenheim:
Zrození expresionismu.
(pořádáno ve spolupráci s Literárněvědnou společností.)

C) Přednášky konané v Olomouci

6. 5. 1964 Prof. W. Dietze, Lipsko:
Karl Kraus und Österreich.
(pořádáno ve spolupráci s Literárně vědnou společností.)
22. 10. 1964 Dr. Walther Pollatschek, Berlín:
Dramatik und Theater in der DDR.
(pořádáno ve spolupráci s Literárně vědnou společností.)

D) Přednášky konané v Bratislavě

25. 2. 1964 Dr. Rudolf Kegel:
Franz Fühmanns Novelle „Kameraden“ und die deutsche Literatur über den 2. Weltkrieg.
13. 5. 1964 Doc. Dr. Edgar Kirsch, Halle:
Thomas Mann und Johannes R. Becher über Goethe.
25. 5. 1964 Michel Décaudin, Toulouse:
Apollinaire en Bohême.
19. 10. 1964 Dr. Walther Pollatschek, Berlín:
Tschechoslowakische Dramatik auf den Bühnen der DDR.
21. 10. 1964 Dr. Walther Pollatschek, Berlín:
Friedrich Wolf und der Weg der deutschen Dramatik zum sozialistischen Realismus.
14. 12. 1964 Univ. prof. Kenneth Muir, Liverpool:
Shakespeare as a Dramatist.

III. ČINNOST ODB. SKUPIN A KOMISÍ

a) Odborná skupina pro funkční jazykozpyt:

12. 2. 1964 Debata o zásadách historické fonologie; úvodní referáty Dr. Hořejší, CSc., a univ. prof. Dr. Trnka, DrSc.
25. 3. 1964 Referát Dr. Hořejšího, CSc., o vývoji protikladu samohláskové kvantity ve francouzštině.
27. 5. 1964 Referát Dr. Rostislava Kocourka, CSc. o termínu a jeho definici.
17. 6. 1964 Přednáška univ. prof. Dr. Trnky, DrSc.: Nulové hodnoty v jazyce.
7. 10. 1964 Přednáška Otty Sechsera: Pokus o modelování některých strukturalistických pojmů.
5. 11. 1964 Přednáška Doc. Dr. Noska, CSc.: Poznámky k teorii větných členů.
27. 11. 1964 Přednáška Dr. Hořejšího, CSc., Obecně jazykové otázky na bukuřeštské konferenci o rumunské lingvistice.
16. 12. 1964 Přednáška Dr. Hořejšího CSc.: Pokus o nové rozřídění franc. sloves.

b) Odborná skupina pro metodiku vyučování cizím jazykům:

23. 1. 1964 Doc. Dr. Josef Vlček:
Porovnání slovní zásoby v současné ruštině a češtině a některé metodické závěry pro její probrání.
27. 3. 1964 Prof. Dr. František Malíř:
Metodický proces, metodická úloha a algoritmus.
26. 3. 1964 Dr. Václav Čícha, CSc.:
Metody výzkumu při vyučování cizím jazykům.
20. 4. 1964 Dr. Václav Stehlík:
Metodika I. D. Salistry.
3. 6. 1964 V. A. Arfomov, SSSR:
Psychologické zásady vyučování cizím jazykům.
22. 10. 1964 Libuše Dušková, CSc.:
K otázce objektivního zjišťování znalosti cizího jazyka.

c) Odborná skupina pro rumunskou filologii:

16. 1. 1964 Referát Dr. Vladimíra Hořejšího, CSc.: Deklinační systém v moderní rumunštině.
2. 4. 1964 Referát Jiřiny Smrčkové: Význam slovesných forem v rumunštině; Jiří Felix: Kritické poznámky k Žolnayově knize „Rumunština pro samouky“; referát Jiřiny Smrčkové: O současném stavu čs. balkanistiky.
28. 5. 1964 Referát Jiřiny Smrčkové o knize M. Avramové „Vývoj příslovečné určovaných vět v rumunštině“.
Referát Zamfiry Mihailové z Jasů (Rumunsko) o systému v lexiku.
25. 6. 1964 Technickoorganizační záležitosti (rozdělení prázdninové práce na chystaném slovníku rumunštiny).
Referát Dr. Zd. Wittocha: O interjekcích v rumunštině.
30. 9. 1964 J. Felix a Doc. Jan Šabršula, Dr. Sc.: Referát o letních jazykových kursech v Sinai.
Novinky z rumunské jazykovědy.
9. 11. 1964 Referát Doc. Dr. Marie Kavkové: K otázkám prosodického systému rumunštiny. Diskuse. Otázky bibliografické.
30. 12. 1964 Referát J. Felix: O hláskových alternacích v rumunské verbální flexi. Diskuse. Referát Dr. Vl. Hořejšího CSc.: O novinkách rumunské jazykovědy.

d) Odborná skupina pro literární metodologii:

Kromě uspořádání jedné odborné přednášky z oboru literárněvědné metodologie (dne 24. února 1964) pomohla zajistit v součinnosti s katedrou anglistiky filosofické fakulty Karlovy university ve veřejných cyklech Kruhu literární přednášky prof. Leona Howarda (dne 1. 4. a 2. 4. 1964) a prof. Philipa Durhama (dne 23. a 24. 11. 1964), jakož i prof. Kennetha Muira (dne 16. 12. 1964) a poskytla příslušnou péči těmto zahraničním přednášejícím, Celkem 6 akcí.

IV. ČINNOST NA ÚSEKU ZAHRANIČNÍCH VZTAHŮ

Neuskutečnila se připravovaná návštěva významného sovětského anglisty a shakespeareologa profesora Aniksta, který měl přednést na půdě Kruhu moderních filologů přednášku v rámci shakespeareovského výročí, ježto se pozvaná sovětská strana do konce roku nepřihlásila. — Bylo však uspořádáno 35 přednášek zahraničních hostů z východu i ze západu, jež nemálo přispěly jak k přímému poznání pracovních metod na zahraničních universitách a vědeckých institutech, tak i k navázání trvalějších vztahů a styků mezi jednotlivci i pracovišti.

V srpnu 1964 navštívil na své cestě do několika zemí Evropy a Asie, za účelem zjištění stavu vyučování cizím jazykům, prof. Dr. Bruneder z Vídně, člen předsednictva Mezinárodní federace učitelů moderních jazyků, který tlumočil Kruhu moderních filologů pozvání této federace ke vstupu za člena. Členství v této „Fédération internationale des professeurs de langues vivantes“ bylo na půdě Kruhu i s příslušnými orgány ještě v r. 1964 projednáno a uskutečnilo se pak v r. 1965.

V. EDIČNÍ ČINNOST

Byla vydána VII. Ročenka KrMF, obsahující Bibliografii čs. moderní filologie za r. 1962 s anotacemi, sestavenou členy KrMF, pracovníky Ústavu jazyků a literatur ČSAV.

VI. KULTURNĚ-POLITICKÁ ČINNOST

Kruh reagoval ve své činnosti na aktuální kulturně politické dění: Pořádal přednášky ke světovým kulturním výročím, zařadil několik témat z oblasti kultur Latinské Ameriky, přibližoval málo známé pokrokové autory evropských literatur a nabídl Čs. společnosti pro šíření politických a vědeckých znalostí součinnost v oboru pokrokových vyučovacích jazykových metod i obecně.

VII. ZPRÁVA ORGANIZAČNÍ

Valné shromáždění Kruhu moderních filologů při ČSAV za rok 1964

se konalo dne 22. února 1965 za řízení předsedy univ. prof. Dr. Bohumila Trnky. Byly na něm předneseny výroční zprávy o činnosti v ústředí (Doc. Dr. J. Noskem), o činnosti Krúžku moderních filológov v Bratislavě (Doc. Dr. J. Šimkem), pobočky v Brně (Doc. Dr. V. Stupkou) a nové pobočky v Olomouci, založené dne 23. 1. 1964 (prof. Dr. J. Š. Kvapilem). — Zprávu o hospodaření za rok 1964, vykazující přebytek Kčs 9,591,56 (určený na očekávanou fakturu za tisk ročenky a bibliografie), přednesl Doc. Dr. V. Fried. Vedle finančních údajů na základě výroční závěrky referoval tu o účasti Kruhu na vědecko-výzkumných úkolech ČSAV, schválené presidiem ČSAV dne 11. 11. 1964; v součinnosti s katedrou jazyků ČSAV zpracuje a vydá Kruh bibliografii příspěvků k metodice vyučování cizím jazykům. Schvalující zprávu revizorů podali Dr. Jiří Krámský a Dr. Vladimír Hořejší. — Zvolení verifikátoři, Ed. Beneš, a Dr. Rostislav Kocourek ověřili zápis o jednání předchozího valného shromáždění ze dne 24. 2. 1964

Stav členstva k 31. 12. 1964:

V ústředí v Praze bylo evidováno	242	členů
V pobočce Brno bylo evidováno	49	členů
V pobočce Olomouc bylo evidováno	10	členů
V Krúžku moderních filológov v Bratislavě bylo evidováno	163	členů
V nové pobočce v Plzni bylo evidováno	<u>26</u>	<u>členů</u>
Celkem	490	členů

MILOŠ POPEL

O B S A H

Doc. Dr. Vilém Fried: Úvod	3
Zdravice Ústavu jazykovědy Akademie věd SSSR	5
Doc. Dr. Jiří Nosek, CSc.: O vědeckém díle Bohumila Trnky	6
Děkovný projev univ. prof. Dr. Bohumila Trnky, DrSc.	10

Zpráva o činnosti

Přednášková činnost

A) Přednášky konané v Praze	12
B) Přednášky konané v Brně	14
C) Přednášky konané v Olomouci	14
D) Přednášky konané v Bratislavě	15

Přednášky zahraničních hostí

A) Přednášky konané v Praze	16
B) Přednášky konané v Brně	17
C) Přednášky konané v Olomouci	17
D) Přednášky konané v Bratislavě	18

Činnost odborných skupin 18

Činnost na úseku zahraničních vztahů 19

Ediční činnost 19

Kulturně-politická činnost 20

Zpráva organizační 20

VIII. ROČENKA KRUHU MODERNÍCH FILOLOGŮ
při Československé akademii věd
za rok 1964

Redigovali

Doc. Dr. Vilém Fried a Doc. Dr. Jiří Nosek

Přehledy činnosti

sestavil Miloš Popel

Vydal

jako publikaci pro vnitřní potřebu

v 550 výtiscích

Kruh moderních filologů při Československé akademii věd

Vytiskly Středočeské tiskárny, n. p., závod 2, provoz 214, Říčany